

Warszawa 20.06.2021

Dr hab. Łukasz Błaszczyk, prof. AM
Dziedzina sztuk muzycznych
Dyscyplina artystyczna instrumentalistyka
Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Magister Klaudii Olborskiej-Szymańskiej

Zleceniodawca recenzji

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie na podstawie art. 178. ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz art. 14 ust. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789)

Do nadesłanej mi przez prof. dr hab. Pawła Łukaszewskiego – przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina uchwały z dnia 08.07.2020 r. o wyznaczeniu mojej osoby recenzentem rozprawy doktorskiej magister Klaudii Olborskiej-Szymańskiej została dołączona następująca dokumentacja:

- kompletna dokumentacja zawierająca wszystkie niezbędne informacje o kandydatce
- dokumentacja dorobku w wersji elektronicznej
- 1 egzemplarz pracy doktorskiej pt. **„Elementy muzyki arabskiej i ich realizacja w utworach Abdel Wahab’a, Rahbani’ego, Baretta, oraz Abdelfattah’a”**
- Dzieło artystyczne w postaci nagrań na płycie CD

Podstawowe dane o doktorantce oraz opis dorobku artystycznego

Klaudia Olborska-Szymańska urodziła się 29 czerwca 1994 roku w Żyrardowie. Tam też rozpoczęła swoją edukację muzyczną, którą kontynuowała w Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej im. Zenona Brzewskiego w Warszawie. W roku 2018 ukończyła z wyróżnieniem studia na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie prof. Marii Orzechowskiej i prof. Janusza Kucharskiego. Jak możemy przeczytać w życiorysie artystycznym doktorantki jest ona laureatką wielu konkursów skrzypcowych i kameralnych o randze krajowej i międzynarodowej. Doskonaliła swoje umiejętności na licznych kursach muzycznych pracując pod okiem wybitnych skrzypków i pedagogów takich jak Wolfgang Marschner, Alexander Frolov, Siergiej Krawczenko i wielu innych. W latach 2016-2018 Klaudia Olborska-Szymańska pracowała jako koncertmistrz Dubai Chamber Orchestra.

Obecnie mieszka i koncertuje w Zjednoczonych Emiratach Arabskich oraz pracuje jako wykładowca instrumentalistyki w New York University Abu Dhabi.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska Klaudii Olborskiej-Szymańskiej składa się z nagrania będącego dziełem artystycznym oraz z pracy pisemnej pt. „**Elementy muzyki arabskiej i ich realizacja w utworach Abdel Wahab’a, Rahbani’ego, Barrett’a, oraz Abdelfattah’a**”.

Na dzieło artystyczne składają się następujące kompozycje:

Mohammed Abdel Wahab

- Aziza
- Zeina
- Fantasy Nahawand
- Enta Omry
- Laylit Hobb

Zeyad Rahbani

- Ya Ana Ya Ana
- Nassam Alayna El Hawa
- Addaish Kan Fe Nas
- Habbaytak Bilsayf

Jonathan Barret

- Sonata II

W nagraniach doktorantce towarzyszyli Haryot Singh (harfa), Hicham Chami Ensemble, Hossam Ramsy Egyptian Ensemble, Mario Jorge Kirlis Ensemble, Zeyad Rahbani Ensemble, Elżbieta Jarszewska-Kordykiewicz (fortepian).

Część pisemna doktoratu to dość obszerna praca wprowadzająca polskiego czytelnika w nieznaną świat muzyki arabskiej. Autorka w szczegółowy sposób przedstawia historię tej muzyki oraz jej ewolucję. Z dużą satysfakcją przyjąłem fakt, iż pani Klaudia Olborska-Szymańska, podejmując tak trudną tematykę, nie ograniczyła się jedynie do prostej analizy wybranych kompozycji, przedstawiając na ich tle główne nurty obecne w tamtejszej muzyce. Niezwykle cenną wartością pracy jest jej szeroki zakres obejmujący nie tylko historię tej muzyki, ale też historię całego regionu, tradycje muzyczne, inspiracje kulturą zachodu, a także wpływ na kulturę zachodu.

Dużą część pracy autorka poświęca niezwykle skomplikowanym skalom, na których opiera się melodyka muzyki arabskiej. Z dużą znajomością tematu zestawia tradycyjne skale europejskie z olbrzymią ilością skal arabskich składających się z również z ćwierćtonów i mikrotonów. Tak trafne i umiejętne opisywanie tej skomplikowanej tkanki muzycznej nie byłoby zapewne możliwe bez posiadania praktycznych umiejętności poruszania się w

tamtejszym świecie dźwiękowym i harmonicznym. Kilka lat spędzonych w Zjednoczonych Emiratach Arabskich pozwoliło doktorantce nabyć umiejętności gry na inaczej nastrojonych skrzypcach, w skalach obcych muzykowi wykształconemu w naszym tradycyjnym systemie dur moll.

Z punktu widzenia każdego skrzypka niezwykle interesujący jest rozdział pt.: *Historia skrzypiec w kulturze arabskiej i techniki gry*. Czytając ten rozdział uświadomiłem sobie jak niewielki jest nasz zakres wiedzy o tej wspaniałej kulturze i historii tamtejszej muzyki oraz jak nasz zachodni i europocentryczny system kształcenia mało docenia zdobycze innych kultur.

Dlatego praca pani Klaudii Olborskiej-Szymańskiej może stanowić niezwykle cenną lekturę uzupełniającą niedostatki naszej wiedzy o roli skrzypiec w muzyce arabskiej.

Kolejne rozdziały doktorantka poświęca na analizę utworów, które w większości znalazły się na płycie stanowiącej dzieło artystyczne niniejszego doktoratu.

Oprócz krótkich rysów biograficznych każdego z kompozytorów znajdujemy tu dokładne opisy każdej pozycji zawartej na płycie wraz z datą i historią powstania. Niezwykle interesujące są tu wszelkie zagadnienia związane z zastosowaniem różnych skal, różnych strojów skrzypiec oraz związanych z tym problemów w stosowaniu odpowiedniej aplikatury. W nagraniach artystki dołączonych do pracy słysząc dużą swobodę w operowaniu językiem muzycznym, z którym ma do czynienia od zaledwie kilku lat. Zauważalna jest swoista lekkość w operowaniu charakterystycznymi tylko dla tej muzyki technikami instrumentalnymi takimi jak specyficzna ornamentacja, bogactwo zdobień, tryle, ćwierćtonowe ozdobniki czy glissanda. Opisy tych technik oraz sposoby ich realizacji znajdziemy w jednym z rozdziałów pracy pisemnej, a także przy okazji analizy każdego z utworów zawartych na płycie.

Moim obowiązkiem jako recenzenta jest kompleksowa ocena przedstawionego materiału, dlatego nie mogę nie zauważyć faktu, że stosując standardy wykonawcze i wymagania techniczne obecne w naszym europejskim systemie edukacji muzycznej, większość utworów zamieszczonych na płycie nie zwiera żadnych znaczących problemów technicznych. Muzyka ta jest w odbiorze na swój sposób prosta i powtarzalna. Oczywiście nie chcę z tego czynić zarzutu, gdyż jak doktorantka kilkakrotnie podkreślała w swojej pracy, są to właśnie jedne z cech charakterystycznych muzyki arabskiej. Jedynie Sonata II Jonattana Barrett'a na skrzypce i fortepian stawia przed wykonawcami większe wymagania warsztatowe. Ta dość ciekawa kompozycja, pełna inspiracji muzyką wschodu szczególnie w warstwie rytmicznej, pozwala ocenić Klaudię Olborską-Szymańską jako sprawną skrzypaczkę, swobodnie czującą się w tej stylistyce. Niestety, choć interpretację można uznać za interesującą, to razi mnie zbyt częsty brak precyzji rytmicznej pomiędzy obiema wykonawczyniami, szczególnie we fragmentach gdzie rytm stanowi podstawę dialogu pomiędzy instrumentami. Niemniej jednak z dużym zaciekawieniem wysłuchałem całej płyty, mogąc śledzić materiał nutowy dołączony do pracy pisemnej.

Pewne zdziwienie wzbudził we mnie fakt braku dołączenia do płyty ostatniej omawianej w pracy kompozycji *Agwa'a I* Mohameda Abdelwahab Abdelfattah'a. Jednakże po dokładnej lekturze rozdziału poświęconego zarówno kompozytorowi jak i samej kompozycji uważam tę decyzję za słuszną. Niezwykle szokująca jest dla mnie postawa kompozytora, który utrudnia dostęp do materiału nutowego uniemożliwiając tym samym wykonanie własnego utworu. Muszę jednak z pełną odpowiedzialnością stwierdzić po lekturze opisu „kompozycji” zawierającej własnoręczne notatki jej autora, iż tego typu produkcje nie powinny być nigdy wykonywane przez szanujących się muzyków. Pomijam groteskowe pomysły i wydumane koncepcje akustyczno-wizualne. Uważam, że narażanie instrumentu na trwałe uszkodzenia powinno wykluczyć tę kompozycję na stałe z jakichkolwiek prób jej wykonania.

W tym momencie mógłbym postawić drobny zarzut doktorantce, że nie podjęła decyzji o znalezieniu innego utworu kompozytora z kręgu kultury arabskiej, który w swej twórczości inspirował się muzyką zachodnią. Być może jednak to zadanie nie było już możliwe do zrealizowania po wcześniejszym zatwierdzeniu tematu doktoratu przez Radę Dyscypliny Artystycznej.

Kończąc recenzję chcę nadmienić, że lektura zarówno pracy pisemnej jak i dołączonych nagrań była dla mnie niezwykle interesująca, ale również w pewnym stopniu pouczająca. Autorka posługuje się bardzo ładną polszczyzną, a zdania formułuje jasno i przejrzysto.

Konkluzja

Praca doktorska pani Klaudii Olborskiej-Szymańskiej pt.: „Elementy muzyki arabskiej i ich realizacja w utworach Abdel Wahab'a, Rahbani'ego, Baretta'a, oraz Abdelfattah'a” stanowi bardzo interesująca i wartościową lekturę odkrywającą dla polskiego czytelnika mało znaną historię i rolę skrzypiec we współczesnej muzyce arabskiej. Autorka z dużą dokładnością zaprezentowała najważniejsze cechy tej muzyki oraz sposoby jej realizacji. Pomimo moich drobnych zastrzeżeń wyartykułowanych w recenzji, również dzieło artystyczne uważam za interesujący wkład w przybliżanie i poznawanie tej tematyki. Docenić należy także fakt, iż jest to pierwsza polskojęzyczna praca dotycząca historii wiolinistyki w muzyce wschodu. Dlatego uważam, że praca doktorska pani Klaudii Olborskiej-Szymańskiej jest jej autorskim wkładem w rozwój naszej dyscypliny artystycznej. Stwierdzam, że doktorantka spełniła wszystkie wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Wnioskuje o przyznanie Klaudii Olborskiej-Szymańskiej stopnia doktora sztuk muzycznych.

Lekan Blawny